

SK

SK

SK

KOMISIA EURÓPSKÝCH SPOLOČENSTIEV

Brusel, 16.12.2008
KOM(2008) 876 v konečnom znení

**OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU
HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV**

Politika súdržnosti: investície do reálnej ekonomiky

OZNÁMENIE KOMISIE EURÓPSKEMU PARLAMENTU, RADE, EURÓPSKEMU HOSPODÁRSKEMU A SOCIÁLNEMU VÝBORU A VÝBORU REGIÓNOV

Politika súdržnosti: investície do reálnej ekonomiky

1. Úvod

V kontexte globálnej finančnej krízy a súčasného hospodárskeho spomalenia prispieva politika súdržnosti EÚ vo významnej miere k plánu hospodárskej obnovy Európy¹. Politika súdržnosti, ako najväčší zdroj investícií Spoločenstva do reálnej ekonomiky, poskytuje značnú podporu pre verejné investície aj na regionálnej a miestnej úrovni. Je najdôležitejším vyjadrením európskej solidarity a zameriava sa na európskych občanov, ktorí najviac potrebujú pomoc. V období rokov 2007 – 2013 budú investície do posilnenia rastu a podpory hospodárskej a sociálnej súdržnosti v rámci politiky súdržnosti predstavovať 347 miliárd EUR.

Cieľom politiky súdržnosti je inteligentné investovanie. V rámci celkových rozpočtových prostriedkov je viac ako 65 %, resp. 230 miliárd EUR „vyčlenených“ na investície² do štyroch prioritných oblastí obnovenej lisabonskej stratégie Únie pre rast a zamestnanosť, ktorými sú ľudia, podniky, infraštruktúra a energetika a výskum a inovácie. Politika súdržnosti podporuje koherentné rozvojové stratégie a prispieva k hospodárskemu rastu a sociálnemu rozvoju v strednodobom horizonte. Takisto poskytuje stabilný, bezpečný a cielený zdroj financovania, ktorý možno využívať na stimulovanie hospodárskej obnovy. Toto zameranie a stabilita sú nevyhnutné pre budovanie dôvery, navrátenie istoty a uľahčenie investovania.

Hoci celkový rozsah recesie nie je zatiaľ možné jednoznačne posúdiť, jej účinky pravdepodobne pocítia mnohí. V niektorých členských štátoch má nezamestnanosť už rastúcu tendenciu a ukazovatele podnikania vykazujú prudké negatívne trendy. Rozdielne vplyvy na jednotlivé členské štáty a regióny sa odzrkadlia v rozdielnych vplyvoch na jednotlivcov. V hospodársky nepriaznivom období sú najviac zasiahnutí tí najzraniteľnejší ako napr. sociálne vylúčení a nezamestnaní.

V takomto období musí najdôležitejšiu úlohu pri zabezpečovaní solidarity a navrátení istoty zohrávať verejný sektor, a to najmä poskytovaním potrebných verejných investícií s cieľom zvýšiť domáci dopyt v krátkodobom horizonte a navrátiť hospodárstvo na cestu trvalo udržateľného rozvoja v strednodobom horizonte. To je oblasť, v ktorej politika súdržnosti môže zohrávať dôležitú úlohu. Keďže tlak na národné rozpočty môže spomaliť rýchlosť realizácie plánovaných investícií, využívanie fondov politiky súdržnosti a uskutočňovanie jej priorít by sa malo urýchliť a dokonca sústrediť na začiatok programového obdobia, aby sa poskytla včasná pomoc hospodárstvu a podpora ľuďom zasiahnutým touto krízou. Programy politiky súdržnosti majú potenciál a potrebnú flexibilitu na to, aby zabezpečili, že v tomto momente bude možné poskytnúť cielenú pomoc pri riešení prioritných potrieb a urýchliť čerpanie finančných prostriedkov v oblastiach s najväčším potenciálom rastu.

¹ KOM(2008) 800, 26.11.2008, Plán hospodárskej obnovy Európy.

² KOM(2007) 798, 11.12.2007, Členské štáty a regióny uskutočňujúce lisabonskú stratégiu pre rast a zamestnanosť prostredníctvom politiky súdržnosti EÚ na obdobie 2007–2013.

Podmienkou úspechu politiky súdržnosti je makroekonomická stabilita a štrukturálne reformy, ako aj vhodný inštitucionálny rámec. Celkové verejné investície plánované na obdobie rokov 2007 – 2013 predstavujú v priemere takmer 6 % očakávaného HDP³. V niektorých členských štátoch bude relatívny príspevok politiky súdržnosti k celkovým verejným investíciám predstavovať viac ako 50 %. Vhodným prispôbením načasovania financovania v rámci politiky súdržnosti by sa mohol v krátkodobom horizonte poskytnúť dôležitý finančný stimul a zároveň by sa mohlo zachovať zameranie na strednodobú až dlhodobú kapacitu rastu hospodárstiev členských štátov.

Členské štáty a regióny, ktorým sa podarilo rýchle naplniť ciele programov, môžu zmierniť hospodárske spomalenie, a to najmä v tých konvergenčných regiónoch, ktoré sa podporujú vo väčšej miere. V prípade všetkých programov môže zachovanie dohodnutých priorít v oblasti rastu a zamestnanosti prispieť k rýchlejšej obnove, keď súčasný hospodársky šok začne opadať. Vzhľadom na komplementárnosť priorít politiky súdržnosti a cieľov sektorových politík EÚ má rýchle uskutočnenie programov ešte väčší význam z hľadiska dlhodobej konkurencieschopnosti.

Cieľom tohto oznámenia predloženého na podporu plánu hospodárskej obnovy Európy je zdôrazniť význam investícií plánovaných prostredníctvom politiky súdržnosti pre reálnu ekonomiku a vypracovať rad opatrení navrhnutých v záujme urýchlenia prínosu týchto investícií.

2. VÄČŠÍ VÝZNAM INVESTÍCIÍ V RÁMCI POLITIKY SÚDRŽNOSTI DO REÁLNEJ EKONOMIKY

V súčasnej hospodárskej situácii môžu investície poskytnúť krátkodobý stimul a súčasne zostať zamerané na trvalé dlhodobé výzvy v reálnej ekonomike: investície do prioritných infraštruktúr a energetiky, do výrobnnej kapacity podnikov a potenciálu ľudského kapitálu. Toto zameranie na udržateľné investície zostáva kľúčové.

2.1. Ľudia

V pláne obnovy sa podporila významná „európska iniciatíva na podporu zamestnanosti“ a navrhlo sa zjednodušiť kritériá pre Európsky sociálny fond (ESF), ako aj urýchliť preddavkové platby od začiatku roku 2009. V prípade schválenia budú mať členské štáty skorší prístup k 1,8 miliardy EUR na riešenie krátkodobých priorít uvedených nižšie. Predpokladá sa, že vďaka týmto rýchle poskytnutým finančným prostriedkom by približne 1,5 milióna nezamestnaných ľudí mohlo dostať podporu skôr.

- Aktivácia a aktívne začlenenie do stratégie flexiistoty: Hlavnou myšlienkou flexiistoty je chrániť skôr zamestnanosť a dlhodobú zamestnateľnosť ako konkrétne pracovné miesta. Hlavné ciele tejto koncepcie, t. j. prispôbenie sa zmene a uľahčenie prechodu medzi pracovnými miestami, majú v súčasnej hospodárskej situácii mimoriadny význam. Niekoľko členských štátov už zavádza stratégie flexiistoty a všetky sa už zaviazali využívať politiku súdržnosti na zlepšenie zamestnateľnosti.

Kombinácia zmluvnej flexibility s aktívnymi politikami trhu práce môže priniesť rýchle

³ Pozri pripravované oznámenie Komisie o *ex-ante* posudzovaní zásady doplnkovosti 2007-2013.

politické riešenia. Hospodársky pokles často zasiahne najviac znevýhodnené skupiny pracovníkov ako prvé, pričom pre týchto pracovníkov je najťažšie vrátiť sa nazad do práce. Je potrebné, aby tvorcovia politik posilnili aktívne aj preventívne opatrenia zamerané na trh práce ako ochranu proti dlhodobej nezamestnanosti s osobitným dôrazom na zraniteľné skupiny, najmä starších pracovníkov, pracovníkov s nižším stupňom vzdelania a menšiny. ESF môže rýchlo zasiahnuť a uľahčiť procesy prechodu tak, že poskytne špecializovanú odbornú prípravu, osobné poradenstvo v oblasti zamestnanosti, učňovské vzdelávanie, dotované pracovné miesta, ako aj granty a malé úvery pre samostatne zárobkovo činné osoby a začínajúce podniky. Na zlepšenie takéhoto prístupu k zamestnanosti je už k dispozícii 21,7 miliardy EUR a ďalších 10 miliárd EUR sa plánuje na zlepšenie aktívneho začlenenia znevýhodnených ľudí. Na zníženie dosahu krízy a podporu sociálneho začlenenia by sa mohli do popredia zásahov ESF dostať opatrenia podporujúce znevýhodnených ľudí.

Úspešnosť prechodu po strate práce takisto závisí od rýchleho a kvalitného poskytnutia služieb v oblasti zamestnanosti. V rámci politiky súdržnosti sa prispieva sumou 2,2 miliardy EUR na posilnenie inštitúcií trhu práce, pričom v dohľadnom čase bude možno potrebná väčšia suma. V prípade negatívnych prognóz zamestnanosti by členské štáty mali naďalej posilňovať úlohu verejných služieb zamestnanosti ako kľúčových aktérov v záujme účinného vymedzenia cieľov aktívnych opatrení zameraných na trh práce a lepšieho zladenia zručností a pracovných miest.

Účinnú odpoveď na vplyvy krízy na zamestnanosť a sociálnu oblasť, ako aj v širšom zmysle účinnú implementáciu reforiem trhu práce, ktoré súvisia s flexiistotou, bude možno dosiahnuť len za aktívnej účasti sociálnych partnerov. ESF poskytuje finančnú podporu na posilnenie sociálneho dialógu a na spoločné akcie sociálnych partnerov.

- Vhodné zručnosti pre potreby trhu: Zručnosti nezodpovedajúce potrebám trhu práce vyvolávajú vo väčšine členských štátov čoraz väčšie obavy a zmätok na finančných trhoch krátkodobo prehľbí nerovnováhu na trhu práce. Zatiaľ čo by sa strednodobé a dlhodobejšie ciele v tejto oblasti nemali zanedbávať, je takisto dôležité zamerať sa na okamžité zvyšovanie zručností, najmä v sektoroch, v ktorých je nedostatok pracovných síl. Získavanie nových spôsobilostí môže slúžiť ako dôležitý proaktívny nástroj na zachovanie a zvyšovanie istoty zamestnanosti, ako aj na lepšiu ochranu proti stratám zamestnania.

Aby sa EÚ mohla vrátiť na cestu obnovy a aby bolo možné čeliť demografickým zmenám, ako aj získať výhody z prechodu na energicky efektívne hospodárstvo produkujúce nízke emisie CO₂, bude potrebné obrovské úsilie zamerané na zvyšovanie zručností na všetkých úrovniach kvalifikácií, rozvoj ľudského kapitálu a účinné investície do vzdelávania. Vzhľadom na významnú ekonomickú návratnosť investícií do vzdelávania sa finančné prostriedky z ESF určené na zlepšovanie ľudského kapitálu v programovom období 2007 – 2013 zvýšili na 25 miliárd EUR. Okrem toho sa v rámci politiky súdržnosti plánuje 13,5 miliardy EUR na podporu adaptability pracovníkov, podnikov a podnikateľov, čo zahŕňa aj vývoj systémov na predvídanie hospodárskych zmien a budúcich požiadaviek, pokiaľ ide o pracovné miesta a zručnosti. Takéto predvídanie budúcich potrieb v oblasti zručností nie je potrebné len na prípravu na hospodársky vzostup. K tomuto cieľu prispeje iniciatíva „nové zručnosti pre nové pracovné miesta“⁴.

⁴ KOM(2008) 868, 16.12.2008.

Členské štáty sa preto vyzývajú, aby:

- investovali do príslušných zložiek flexiistoty, najmä prostredníctvom posilnených aktivačných programov na zabezpečenie rýchleho opätovného začlenenia nadbytočných pracovníkov do trhu práce,
- v prípade potreby zmenili zameranie programov ESF na skupiny ľudí najviac zasiahnutých krízou,
- naďalej investovali do zvyšovania kvality vzdelávania a zvyšovania celkovej úrovne zručností, najmä v prípade skupín s nižším stupňom vzdelania a znevýhodnených skupín,
- využívali politiku súdržnosti na zlepšenie mechanizmov predvídania zručností a ich zladenie s existujúcimi a očakávanými voľnými pracovnými miestami.

2.2. Podniky

Zabezpečenie zdravých inovatívnych a dynamických podnikov je prirodzene kľúčom k obnove po hospodárskom poklese a jednou z najväčších výziev v dnešnej globálnej ekonomike. Keďže úvery sa stávajú menej dostupnými, najzraniteľnejšie sú malé a stredné podniky (MSP). Rastúci nedostatok úverov bol síce počiatočne následkom krízy v bankovom sektore, no dôležitejšie je, že v dôsledku rastúcej nechuti úverových inštitúcií znášať riziko sa bude ďalej prehľbovať. Nižší dopyt bude viesť spoločnosti k zníženiu počtu činností a menším investíciám, najmä do inovácií, ktoré sú vo veľkej miere založené na dlhodobých „nehmotných“ investíciách.

- Prístup k finančným prostriedkom má prirodzene najväčší význam v situácii, keď sa pre podniky, najmä začínajúce podniky a MSP, stáva čoraz ťažšie získať financie vo finančnom prostredí, v ktorom panuje nechúť znášať riziko. Komisia v rámci rámcového programu pre konkurencieschopnosť a inovácie a politiky súdržnosti EÚ aktívne podporuje využívanie revolvingových nástrojov, ako napr. úvery, akciový kapitál a záruky, ako doplnkových nástrojov. S cieľom zvýšiť prínos investícií EÚ v súčasnom programovom období Komisia a Európsky investičný fond (EIF) uviedli do života iniciatívu JEREMIE („Joint European Resources for Micro to Medium Enterprises“, spoločné európske zdroje pre mikropodniky, malé a stredné podniky) zameranú na vytváranie nových podnikov a expanziu MSP. Okrem toho, keďže v dôsledku finančnej krízy a hospodárskeho poklesu sú verejné prostriedky obmedzené, je v súčasnosti, viac ako kedykoľvek predtým potrebné odkloniť sa od tradičných modelov financovania výlučne prostredníctvom grantov k nástrojom, ktoré sú splatné.
- Mikroúvery: Komisia venuje zvýšenú pozornosť rozhodujúcej úlohe mikropodnikov a formám financovania prispôbených ich potrebám⁵. Komisia a skupina EIB 10. septembra 2008 uviedli do života iniciatívu JASMINE („Joint Action to Support Micro-Finance Institutions in Europe“, spoločná akcia na podporu mikrofinančných inštitúcií v Európe), prostredníctvom ktorej sa majú poskytovať rôzne formy technickej a finančnej pomoci zameranej v prvom rade na pomoc nebankovým poskytovateľom mikroúverov so zlepšením kvality služieb, na ich rast a udržateľnosť. Projekt bude zahŕňať

⁵ KOM(2007) 708, 13.11.2007, „Európska iniciatíva za rozvoj mikroúverov na podporu rastu a zamestnanosti“.

prípravnú fázu v trvaní troch rokov od roku 2009 do roku 2011 s odhadovaným celkovým rozpočtom vo výške približne 50 miliónov EUR.

- Opatrenia na podporu podnikov: V rámci politiky súdržnosti sa na obdobie rokov 2007 až 2013 vyčlenilo približne 55 miliárd EUR na podporu podnikov, z čoho je veľká časť určená na podporu inovácií priamo v MSP vrátane podpory klastrov podnikov. Mnohé z plánovaných činností sa zhodujú s okamžitými opatreniami potrebnými na riešenie súčasnej hospodárskej situácie v tom, že sú zamerané najmä na kľúčové dlhodobé výzvy pre podniky v reálnej ekonomike. K týmto prioritám patrí využívanie potenciálu aplikácií informačných a komunikačných technológií, technológií produkujúcich nízke emisie CO₂ a ekologických produktov, výrobných techník a energeticky efektívnych postupov.
- Budovanie kapacít: Účinné verejné politiky vyžadujú kompetentnú a efektívnu správu, ktorá je nestranná a zameraná na klienta. Najmä v čase hospodárskeho poklesu sa posilnením inštitucionálnych a administratívnych kapacít, ktorého cieľom je vytvoriť stabilné podnikateľské prostredie, podporia štrukturálne úpravy a napomôže sa rastu a zamestnanosti. Znižovanie regulačného a administratívneho zaťaženia podnikov prispieva k zvyšovaniu produktivity a posilneniu konkurencieschopnosti. Na podporu budovania inštitucionálnych kapacít a administratívnej reformy slúžia 2 miliardy EUR z ESF. Opatrenia v tejto oblasti môžu vo významnej miere znížiť administratívne zaťaženie podnikov a pomôcť ľuďom začať podnikáť. To zahŕňa aj možnosť umožniť založenie podniku kdekoľvek v EÚ do troch dní za nulové náklady a prostredníctvom jediného prístupového miesta.

Členské štáty sa preto vyzývajú, aby:

- sa snažili zabezpečiť investície do dlhodobej konkurencieschopnosti podnikov, najmä MSP, a, ak to bude možné, urýchlili tieto investície,
- posilnili podporu tých, ktorí stratili prácu v dôsledku súčasnej krízy okrem iného prostredníctvom malých grantov alebo úverov určených na založenie vlastných podnikov, poskytovaním podnikateľských a základných manažérskych zručností,
- urýchlene zvýšili využívanie iniciatívy JEREMIE a urýchlili jej implementáciu podpísaním dohôd o holdingových fondoch s EIF a/alebo inými finančnými inštitúciami,
- využívali synergie medzi finančnými nástrojmi pre MSP financovanými v rámci politiky súdržnosti a rámcovým programom konkurencieschopnosti a inovácií,
- zlepšili vo svojich štátoch prostredie, v ktorom sa budú môcť rozvíjať iniciatívy v oblasti mikroúverov, a využili technickú pomoc poskytovanú pre iniciatívy v oblasti mikroúverov prostredníctvom nástroja JASMINE,
- sa držali svojich záväzkov budovať inštitucionálne kapacity, čo bude mať pozitívny vplyv na tvorbu podnikateľsky priaznivého prostredia a čím sa urýchli modernizácia ich verejných správ.

Komisia:

- spolu s EIF v podstatnej miere zvýši dostupnosť finančnej a technickej pomoci na zlepšenie prístupu k finančným nástrojom,
- navrhla zmeny a doplnenia regulačných ustanovení na zlepšenie prostredia pre zavádzanie nástrojov typu JEREMIE.

2.3. Infraštruktúra a energetika

Urýchlenie investícií do európskej infraštruktúry a sietí v oblasti energetiky, dopravy a informačných a komunikačných technológií nadobúda v situácii, keď čelíme hrozbe recesie, stále väčší význam. Omeškanie plánovaných investícií v tejto oblasti by malo negatívny hospodársky vplyv v krátkodobom horizonte a predstavovalo by riziko pre dlhodobé vyhliadky na budúci rast. Recesia by mohla napríklad prehliť znevýhodnenie regiónov s menej rozvinutou energetickou infraštruktúrou a zvýšiť riziká spojené so zabezpečením dodávok v už teraz ohrozených oblastiach. Dobrá politika v oblasti infraštruktúr a zameranie sa na zlepšenie energetickej efektivity, výrobu obnoviteľných energií a udržateľnú dopravu pomôže Európe čeliť súčasnej hospodárskej búrke. Zameriava sa aj na iné výzvy: znižovanie emisií skleníkových plynov, ochranu podnikov a spotrebiteľov pred nestabilnými cenami palív a zlepšovanie životného prostredia na miestnej úrovni. Takáto podpora ponúka takisto príležitosti na zabezpečenie zamestnanosti, ochranu pracovných miest a podnikov.

- Doprava: Na podporu rozvoja udržateľnej dopravnej infraštruktúry sa v období rokov 2007 – 2013 v rámci politiky súdržnosti venuje približne 38 miliárd EUR na projekty v oblasti transeurópskych dopravných sietí (TEN-T) a poskytne sa financovanie sekundárnych spojení na zlepšenie prístupu k TEN-T. V rámci programov politiky súdržnosti sa takisto plánuje investovať do environmentálne udržateľných dopravných systémov vrátane čistej mestskej dopravy.
- Energetika: Ako bolo zdôraznené v pláne hospodárskej obnovy Európy, súčasná finančná kríza zvyšuje potrebu modernizácie európskeho energetického sektoru a diverzifikácie zdrojov dodávok energie s cieľom zaručiť dostatočné a cenovo dostupné energie na nestálom svetovom trhu. Rozšírená EÚ zdedila slabé energetické pripojenia medzi východom a západom a severom a juhom, ktoré narúšajú bezpečnosť zásobovania energiou a solidaritu na celom vnútornom energetickom trhu. S cieľom pomôcť vyriešiť tento problém sa v rámci politiky súdržnosti podporujú prioritné projekty v oblasti TEN-E sumou 675 miliónov EUR určenou na obdobie rokov 2007 – 2013 a venuje sa 4,8 miliardy EUR na rozvoj obnoviteľných foriem energie vrátane podpory decentralizovanej výroby energie a diaľkového vykurovania. Suma 4 miliardy EUR uvedená v pláne hospodárskej obnovy Európy na investície do energetických prepojení sa poskytne navyše k sume pridelennej v rámci politiky súdržnosti.
- Zvyšovanie energetickej efektivity sa ukáže byť rozhodujúce z hľadiska európskej konkurencieschopnosti a predstavuje všeobecne prospešnú možnosť v boji proti klimatickým zmenám. Investovanie do opatrení v oblasti energetickej efektivity prináša okamžité výhody: zníženie nákladov pre domácnosti a podniky; zabezpečenie rastu a zamestnanosti a podpora prechodu na hospodárstvo produkujúce nízke emisie CO₂. V rámci politiky súdržnosti na roky 2007 – 2013 sa už vyčlenili 4,2 miliardy EUR na podporu širokého spektra zlepšení v oblasti energetickej efektivity.
- Vysokorychlostný internet pre všetkých občanov EÚ: V rámci príslušných programov politiky súdržnosti sa už vyčlenilo 2,2 miliardy EUR na infraštruktúry informačných

a komunikačných technológií na obdobie rokov 2007 – 2013. 1 miliarda EUR na vysokorýchlostný internet uvedená v pláne obnovy sa poskytne navyše k týmto rozpočtovým prostriedkom.

- Zručnosti na podporu hospodárstva produkujúceho nízke emisie CO₂: Prechod na spoločnosť produkujúcu nízke emisie CO₂ bude musieť sprevádzať zistenie a zabezpečenie nových zručností pre nové pracovné miesta vrátane pracovných miest v oblasti ochrany životného prostredia a poľnohospodárstva (tzv. green-collar jobs). Na posilnenie úsilia členských štátov v tejto oblasti by sa mali využiť prvky programov politiky súdržnosti týkajúce sa ľudského kapitálu.

Na zlepšenie a urýchlenie prípravy hlavných projektov v týchto a iných prioritných oblastiach v rámci politiky súdržnosti Komisia a Európska investičná banka (EIB) vyvinuli JASPERS („Joint Assistance in Support of Projects in European Regions“, spoločná pomoc na podporu projektov v európskych regiónoch)⁶. V rámci JASPERS sa poskytuje pomoc riadiacim orgánom v členských štátoch EÚ-12 pri príprave hlavných projektov v oblasti prioritných investícií EÚ do infraštruktúry.

Cieľom osobitnej iniciatívy Komisie, EIB a Banky rady Európy (CEB) – JESSICA („Joint European Support for Sustainable Investment in City Areas“ – spoločná európska podpora udržateľných investícií do mestských oblastí) – je urýchlenie a posilnenie udržateľných investícií do energetickej efektivity, mestskej dopravy, infraštruktúr informačných a komunikačných technológií, regenerácie, atď. v mestskom kontexte.

– **V súvislosti s infraštruktúrou a energetikou sa členské štáty preto vyzývajú, aby:**

- v maximálnej možnej miere využívali národné a regionálne programy na zabezpečenie neustáleho zvyšovania využívania obnoviteľných zdrojov,
- v maximálnej možnej miere využívali národné a regionálne programy s cieľom zabezpečiť, aby sa pri plánovaní nových budov a obnove existujúcich budov brala do úvahy vysoká energetická efektívnosť, a to aj v prípade domácností s nízkym príjmom,
- využívali fondy na preškolenie pracovníkov a zabezpečenie ich kvalifikácie pre novovzniknuté pracovné miesta v nízkouhlíkovom hospodárstve,
- v plnej miere využívali nástroj JASPERS na prípravu strategických infraštruktúr a čo najlepšie využívali pomoc v rámci politiky súdržnosti v prospech hlavných projektov,
- plne využívali možnosti, ktoré ponúka JESSICA v súvislosti s financovaním integrovaného mestského vývoja,
- využívali synergie vo vývoji rôznych infraštruktúr a medzi rôznymi zdrojmi financovania Spoločenstvom (politika súdržnosti, TEN-T, TEN-E, siedmy rámcový program v oblasti výskumu a technického rozvoja, rámcový program konkurencieschopnosti a inovácií a EIB) a EBRD.

⁶ JASPERS je nástrojom technickej pomoci Komisie, EIB, Európskej banky pre obnovu a rozvoj (EBRD) a KfW (Kreditanstalt für Wiederaufbau), ktoré ponúkajú pomoc vo všetkých fázach prípravy projektu.

Komisia navrhuje:

- kapacita technickej pomoci JASPERS sa od roku 2009 zvýši o 25 %. Tým by sa vo významnej miere prispelo k urýchleniu prípravy hlavných projektov. Komisia bude úzko spolupracovať so svojimi ostatnými partnermi v rámci nástroja JASPERS, aby to bolo možné dosiahnuť.
- zmeniť Európsky fond regionálneho rozvoja (ERDF) tak, aby sa umožnila podpora zlepšovania energetickej efektivity a obnoviteľných foriem energie v rámci bývania v prospech domácností s nízkymi príjmami vo všetkých členských štátoch.
- zmeniť a doplniť regulačné ustanovenia v záujme zlepšenia prostredia pre nepeňažné vnútroštátne financovanie nástrojov JESSICA.

2.4. Výskum a inovácie

Investície plánované v rámci politiky súdržnosti do znalostnej ekonomiky – odhadované na 86 miliárd EUR alebo 25 % celkovej sumy⁷ – by napriek súčasnému hospodárskemu poklesu mali zostať prioritou. Keďže súkromné investície do výskumu a vývoja sú tesne prepojené s celkovým hospodárskym výkonom, udržanie stability čerpania finančných prostriedkov vo verejnom sektore a vytvorenie silného európskeho výskumného priestoru sú mimoriadne dôležité na zabezpečenie, aby sa hospodárstvo primerane sústredilo na výskum a inovácie, a tak sa vytvoril základ pre dlhodobý rast. Európa si nemôže dovoliť obavy z rizika, pokiaľ ide o investície do nových znalostí a inovácií, najmä v súčasnej dobe.

Pri realizácii cieľov lisabonskej stratégie v oblasti rastu a zamestnanosti a pri nachádzaní udržateľných riešení naliehavých environmentálnych problémov, ako sú napr. klimatické zmeny a výzvy v oblasti energetiky, budú mať rozhodujúci význam dobré výsledky európskeho výskumu a vývoja a inovácií vo všetkých sektoroch. Politika súdržnosti vytvorila stabilné podmienky pre nepretržité financovanie stratégií v oblasti výskumu a vývoja a inovácií. Vzhľadom na kľúčový význam zvýšených investícií do výskumu a vývoja, ako aj priorít stanovených v strategických usmerneniach politiky súdržnosti sa plánuje, že investície do týchto oblastí v rámci politiky súdržnosti v období rokov 2007 – 2013 vo všetkých členských štátoch značne vzrastú.

Z predchádzajúcich skúseností jednoznačne vyplýva, že na dosiahnutie úspechu je potrebné, aby opatrenia v rámci politiky v oblasti výskumu a inovácií boli zamerané na cielené prioritné akcie a aby sa dôsledne plnili. Aby sa Európe podarilo zlepšiť svoju kapacitu na inovácie v najširšom zmysle vrátane kapacity priniesť nové produkty a služby na trh, bude mimoriadne dôležité vynaložiť úsilie na udržanie plánovanej úrovne investícií. Zachovanie Dodržanie záväzkov v súvislosti s výskumom a vývojom a inováciami môže byť pri súčasnej úverovej kríze a obmedzení verejných financií problematické, no verejný sektor musí zohrávať hlavnú úlohu pri zabezpečovaní stabilného investičného prostredia pre výskum a vývoj a inovácie a musí byť čo najlepšie pripravený na budúce hospodárske zlepšenie.

Členské štáty sa preto vyzývajú, aby:

⁷ SEK(2007) 1547, 14.11.2007, Regions Delivering Innovation Through Cohesion Policy“ (Regióny, ktoré inovujú prostredníctvom kohéznej politiky).

- prostredníctvom svojich programov politiky súdržnosti naďalej podporovali investície do kapacity v oblasti výskumu a vývoja, budovaním výskumných infraštruktúr, malých infraštruktúr podnikov pôsobiacich v oblastiach výskumu a vývoja náročných na znalosti a do ľudského kapitálu v sektoroch s významným potenciálom rastu (ako napr. do informačných a komunikačných technológií, energetickej účinnosti a technológií produkujúcich nízke emisie CO₂,
- v plnom rozsahu využívali synergie rôznych zdrojov Spoločenstva, zdrojov verejného a súkromného financovania výskumu a inovačných činností s cieľom zabezpečiť nepretržité financovanie priorít v týchto oblastiach.

3. NÁVRHY A ODPORÚČANIA

V komplexnom pláne hospodárskej obnovy Európy navrhnutom Komisiou sa zdôvodňuje veľký fiškálny stimul, v ktorom sa spájajú opatrenia na vnútroštátnej úrovni ako aj na úrovni Spoločenstva. Vzhľadom na to, že v súčasnej hospodárskej situácii budú súkromné i verejné rozpočty pravdepodobne vystavené tlaku, bol navrhnutý súbor opatrení spojených s urýchlenním investícií v rámci politiky súdržnosti s cieľom využiť zameranie a stabilitu tejto politiky. Tieto opatrenia zahŕňali kombináciu legislatívnych návrhov, ktoré navrhla Komisia v záujme rýchleho prijatia príslušnými orgánmi, a iniciatív zameraných na plné využívanie existujúcich nástrojov.

Návrhy na cielené zmeny a doplnenia právnych predpisov⁸ možno opísať takto:

- Opatrenie na zlepšenie peňažného toku verejných orgánov zodpovedných za vypracovanie národných a regionálnych programov. Tieto opatrenia zahŕňajú dodatočnú sumu predbežného financovania v roku 2009 a opatrenia, ktoré by mohli urýchliť úhradu výdavkov vzniknutých v rámci hlavných projektov a v rámci programov štátnej pomoci,
- Objasnenie ustanovení, vďaka ktorému sa uľahčí zavedenie nástrojov finančného inžinierstva s cieľom urýchliť využívanie prístupu k finančným opatreniam,
- Zjednodušenie súvisiace s rozšírením využívania pevných sadzieb a paušálnych nákladov, čím sa verejným orgánom umožní rýchlejšie pripravovať projekty a opatrenia,
- Rozšírenie možností podpory investícií do zlepšovania energetickej efektivity a obnoviteľnej energie v rámci bývania v prospech domácností s nízkymi príjmami v členských štátoch EÚ-27.

Ako doplnok k navrhovaným zmenám právnych predpisov Komisia navrhuje nasledujúce zásady a opatrenia s cieľom pomôcť členským štátom, aby plne využívali existujúce možnosti a aby sa pripravili na uplatňovanie navrhnutých zmien a doplnení právnych predpisov.

- **Zameranie na inteligentné investície:** Za súčasných výnimočných okolností môžu členské štáty a Komisia preskúmať možné zmeny cieľov a priorít operačných programov

⁸ KOM(2008) 803, návrh zmeny a doplnenia nariadenia (ES) č. 1083/2006 o ERDF, ESF a kohéznom fonde.

KOM(2008) 838, návrh zmeny a doplnenia nariadenia (ES) č. 1080/2006 o ERDF.

KOM(2008) 813, návrh zmeny a doplnenia nariadenia (ES) č. 1081/2006 o ESF.

v záujme ešte väčšieho zamerania sa na investície do oblastí s potenciálom okamžitého rastu a/alebo oblastí vyžadujúcich naliehavý zásah. Ide napríklad o investovanie do energetickej efektivity, čistých technológií, environmentálnych služieb, infraštruktúry a prepojení, širokopásmových sietí, predvídaním zručností a ich prispôbením potrebám trhu práce v budúcnosti, alebo sprístupnenie nových možností financovania pre MSP (t. j. MSP, ktoré sa intenzívne zaoberajú výskumom a inováciami). Členské štáty sa vyzývajú, aby v úzkej spolupráci s Komisiou bezodkladne priradili takýmto investíciám do zlepšenia produktivity prioritu v rámci existujúcich programov.

- **Využívanie možností inovatívneho financovania MSP:** Potenciál nástrojov typu JEREMIE, ktoré poskytujú malým a stredným podnikom prístup k finančným prostriedkom, by sa mal využiť v plnej miere. Členské štáty sa vyzývajú, aby sa aktívne zapojili do platformy na nadväzovanie kontaktov, ktorú Komisia v spolupráci s EIF uvedie do života v roku 2009.
- **Využívanie existujúcich možností:** Strategický prístup a široký rozsah existujúcich programov už ponúka dôležité flexibilné riešenia. V zásade je možné, aby manažéri programov prispôbili relatívne tempo čerpania finančných prostriedkov a vykonávania v závislosti od jednotlivých priorít a kategórií príjemcov, alebo nahradili zásahy doplnkovými opatreniami. Komisia urobí všetko, čo bude možné, aby členským štátom pomohla, a podporuje plné využívanie flexibility v hraniciach právneho rámca.
- **Urýchlenie programov:** V záujme urýchlenia implementácie programov Komisia vyzýva členské štáty, aby dokončili vymedzovanie svojich vnútroštátnych systémov riadenia a kontroly v súlade s príslušnými regulačnými predpismi a zásadami. Vďaka tomu bude možné vo všeobecnosti urýchliť priebežné finančné transakcie pri dodržaní zásady riadneho finančného hospodárenia.
- **Zachovanie verejných investícií:** Vzhľadom na výzvy spojené so zabezpečením dostatočného spolufinancovania môžu členské štáty meniť príspevky Spoločenstva a vnútroštátne príspevky, pokiaľ ide o jednotlivé projekty v rámci programu: napr. niektoré operácie by sa v roku 2009 mohli financovať z fondov politiky súdržnosti vo výške 100 %. Takéto presunutie finančných prostriedkov by muselo byť vyvážené operáciami financovanými len z vnútroštátnych zdrojov alebo vyšším podielom financovania z vnútroštátnych zdrojov do konca programového obdobia.

– **Členské štáty sa vyzývajú, aby:**

– využili všetky možnosti na urýchlenie potrebných zásahov, ktoré sú uvedené v schválených cieľoch programov,– v roku 2009 uvoľnili existujúce a navrhované dodatočné preddavkové platby na predbežné financovanie prioritných zásahov a na začatie programov na roky 2007 – 2013,– preskúmali, či sú v záujme skoršieho splnenia programov nutné ich naliehavé úpravy nad rámec flexibilných možností, ktoré sú už k dispozícii,

- využili svoje národné strategické správy⁹ s termínom do konca roku 2009 ako príležitosť na informovanie o prvých výsledkoch plnenia nového súboru programov. Tieto správy majú ešte väčší význam vzhľadom na nové hospodárske podmienky. V prípade potreby by sa v týchto správach mohli predstaviť premyslenejšie a zásadné návrhy na strategickú revíziu programov a ich cieľov, keď budú jasnejšie účinky súčasnej recesie.

Komisia bude spolupracovať s členskými štátmi na preskúmaní:

- možných včasných zmien operačných programov s cieľom riešiť nové potreby, zjednodušiť napĺňanie stanovených priorít a urýchliť ich implementáciu,
- možných včasných zmien operačných programov s cieľom zaviesť financovanie investícií do energetickej efektívnosti a obnoviteľných energií v oblasti bývania v rámci programov v členských štátoch EÚ-15 a posilniť takéto investície v členských štátoch EÚ-12,
- Komisia v neposlednom rade rýchlo posúdi žiadosti o krátke predĺženie termínu pre programy na roky 2000 – 2006, čím sa umožní maximálne splnenie už prijatých záväzkov a zmiernenie problémov spojených so získavaním kapitálu na konci roku 2008.

4. ZÁVER

Politika súdržnosti predstavuje významný príspevok pre reálnu ekonomiku vďaka uskutočňovaniu programov EÚ v oblasti rastu, zamestnanosti a trvalo udržateľného rozvoja. Značnými finančnými investíciami a decentralizovaným riadením zameraným na zlepšenie činnosti verejných orgánov, zodpovednosti a kontroly poskytuje politika súdržnosti rozhodujúcu podporu pre rast a zamestnanosť na miestnej a regionálnej úrovni, kde účinky finančnej a hospodárskej krízy pocítila európski občania. Politika súdržnosti je už teraz zameraná na podporu členských štátov a regiónov, ktoré ju najviac potrebujú, s cieľom znížiť rozdiely, podporiť rast a posilniť hospodársku a sociálnu súdržnosť EÚ.

Vzhľadom na hospodársky pokles zavedenie legislatívnych a iných opatrení stanovených v tomto oznámení vo významnej miere prispeje k plánu hospodárskej obnovy Európy. Urýchlenie investícií v rámci politiky súdržnosti a ich sústredenie na začiatok programového obdobia môže mať pozitívny účinok spočívajúci vo vytváraní dopytu v kľúčových sektoroch hospodárstva a mohlo by predstavovať dôležitý finančný stimul v krátkodobom horizonte a zároveň pomoc tým, ktorí sú priamo zasiahnutí. Podstatné je, aby sa zachovalo zameranie na investičné priority stanovené v lisabonskej stratégii, keďže tieto priority môžu prispieť k rýchlejšej obnove a riešeniu dlhodobých výziev, ako napr. zlepšenie konkurencieschopnosti a prechod na hospodárstvo produkujúce nízke emisie CO₂.

Rýchla realizácia týchto opatrení si bude vyžadovať úzku spoluprácu medzi Európskou komisiou a ostatnými európskymi inštitúciami, členskými štátmi, stranami zúčastnenými v týchto programoch.

⁹ V zmysle článku 29 nariadenia (ES) č. 1083/2006 by v týchto správach mali riešiť otázky ako príspevok programov k cieľom politiky súdržnosti a podpora konkurencieschopnosti a tvorby pracovných miest, ako aj sociálnoekonomická situácia.